

Elena Ferrante

GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNĚ
/ DÍL PRVNÍ

Geniální přítelkyně

PROSTOR

Elena Ferrante
Geniální přítelkyně

PROSTOR

Elena Ferrante

GENIÁLNÍ PŘÍTELKYNĚ

Dětství a dospívání

přeložila Alice Flemrová

PROSTOR | PRAHA | 2016

Copyright © 2011 by Edizioni e/o
Czech edition © PROSTOR, 2016
Translation © Alice Flemrová, 2016
Afterword © Alice Flemrová, 2016

ISBN 9788072603404

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale Italiano.

Tato kniha vychází za finanční podpory italského Ministerstva zahraničních věcí a mezinárodní spolupráce.

I v tom ať svobodu tvé kroky mají.
Tvůj rod mě nikdy záštím neplnil.
Z těch duchů, kteří popírají,
vždy čtverák nejmíň na obtíž mi byl.
Chuť do práce by mohla doživořit
a člověk zpohodlní, je-li sám;
a proto rád mu druha přidávám,
jenž, dráždě k činnosti,
jsa ďáblem musí tvořit.

J. W. GOETHE, *FAUST**

* Citováno v překladu Otokara Fischera.

SEZNAM POSTAV

Cerullovi (rodina příštípkáře):

Fernando Cerullo, švec.

Nunzia Cerullova, Lilina matka.

Raffaella Cerullova, všemi zvaná *Lina*, *Lila* jen pro Elenu.

Rino Cerullo, Lilin starší bratr, taky švec.

Rino se bude jmenovat i jedno z Liliných dětí.

Další děti.

Grecovi (rodina vrátného):

Elena Grecová, řečená *Lenuccia* nebo *Lenù*.

Prvorozená, po ní se narodili *Peppe*, *Gianni* a *Elisa*.

Otec dělá vrátného na radnici.

Matka je v domácnosti.

Carracciovi (rodina dona Achilla):

Don Achille Carracci, obr lidožrout z pohádek.

Maria Carracciová, manželka dona Achilla.

Stefano Carracci, syn dona Achilla, pracuje v rodinném lahůdkářství.

Pinuccia a *Alfonso Carracci*, další dvě děti dona Achilla.

Pelusovi (rodina truhláře):

Alfredo Peluso, truhlář.

Giuseppina Pelusová, Alfredova manželka.

Pasquale Peluso, nejstarší syn Alfreda

a Giuseppiny, zedník.

Carmela Pelusová, která si říká taky *Carmen*,

Pasqualova sestra, prodavačka v galanterii.

Další děti.

Cappucciovi (rodina šílené vdovy):

Melina, příbuzná Liliny matky, šílená vdova.

Melinin manžel, který vykládal přepravky na zelinářském trhu.

Ada Cappucciová, Melinina dcera.

Antonio Cappuccio, její bratr, automechanik.

Další děti.

Sarratorovi (rodina železničáře-básníka):

Donato Sarratore, průvodčí.

Lidia Sarratorová, Donatova manželka.

Nino Sarratore, nejstarší z pěti dětí Donata a Lidie.

Marisa Sarratorová, dcera Donata a Lidie.

Pino, Clelia a Ciro Sarratorovi, mladší děti

Donata a Lidie.

Scannovi (rodina zelináře):

Nicola Scanno, zelinář.

Assunta Scannová, Nicolova manželka.

Enzo Scanno, syn Nicolý a Assunty, taky zelinář.

Další děti.

Solarovi (rodina majitele baru Solara s cukrárnou):

Silvio Solara, majitel baru s cukrárnou.

Manuela Solarová, Silviova manželka.

*Marcello a Michele Solarovi, synové Silvia
a Manuely.*

Spagnuolovi (rodina cukráře):

Pan Spagnuolo, cukrář z baru s cukrárnou.

Rosa Spagnuolová, cukrářova manželka.

Gigliola Spagnuolová, cukrářova dcera.

Další děti.

Gino, lékárníkův syn.

Učitelé:

Ferraro, učitel a knihovník.

Olivierová, učitelka.

Gerace, profesor na nižším gymnáziu.

Galianiová, profesorka na gymnáziu.

Nella Incardová, sestřenice učitelky

Olivierové, žije na Ischii.

PROLOG

Zamést stopy

Dneska ráno mi zavolal Rino, myslela jsem si, že chce zase peníze, a byla jsem připravená mu je odepřít. Telefonoval mi ale z jiného důvodu: jeho matka nebyla k nalezení.

„Jak dlouho?“

„Dvě neděle.“

„A to mi voláš až teď?“

Ten tón mu musel připadat nepřátelský, i když jsem nebyla ani našťvaná, ani rozhořčená, byl v něm jen nádech sarkasmu. Pokoušel se něco odseknout, ale zněl zmateně, rozpačitě, napůl v dialektu, napůl italsky. Řekl, že došel k přesvědčení, že matka se jako obvykle toulá po Neapoli.

„I v noci?“

„Víš, jaká je.“

„Vím, ale tobě připadá normální, že se neukázala dva týdny?“

„Jo. Tys ji už dlouho neviděla, je to s ní horší: vůbec nespí, přichází, odchází, dělá si, co chce.“

Každopádně nakonec si začal dělat starosti. Každého se ptal, objel všechny nemocnice, obrátil se dokonce i na policii. Nic, po matce se slehla zem. Synek k pohledání: tlustý muž kolem čtyřicítky, v životě nepracoval, jen samé kšefty a rozhazování peněz. Představila jsem si, s jakou pečlivostí asi pátral. S žádnou. Mozkovnu měl prázdnou a na srdci mu leželo jen vlastní blaho.

„Není náhodou u tebe?“ zeptal se mě zničehonic.

Jeho matka? Tady v Turíně? Věděl moc dobře, jak se věci mají, a zeptal se, jen aby něco řekl. To on cestoval rád, přijel ke mně na návštěvu přinejmenším desetkrát, bez pozvání. Jeho matka, kterou bych naopak přivítala s radostí, v životě nevytáhla paty z Neapole. Odpověděla jsem mu:

„U mě rozhodně není.“

„Jseš si jistá?“

„Prosím tě, Rino, říkám ti, že tady není.“

„A kam teda šla?“

Rozbrečel se a já ho nechala, aby předváděl své zoufalství, vzlyky, které se rodily falešné a pak nabývaly na upřímnosti. Když s tím přestal, řekla jsem mu:

„Udělej prosím tě aspoň jednou to, co by si přála: nehledej ji.“

„Co to říkáš?“

„Říkám, co jsem řekla. Je to zbytečné. Nauč se žít sám a zapomeň i na mě.“

Zavěsila jsem.

2

Rinova matka se jmenuje Raffaella Cerullová, ale všichni jí vždycky říkali Lina. Já ne, nikdy jsem nepoužila ani jedno, ani druhé. Pro mě je to už přes šedesát let Lila. Kdybych ji jen tak, zničehonic, oslovila Lino nebo Raffaello, pomyslela by si, že s naším přátelstvím je konec.

Už je to dobrých třicet let, co mi říká, že chce beze stopy zmizet, a jenom já dobře vím, jak to myslí. Nikdy neuvažovala o žádném útěku, změně identity, nesnila o novém životě někde jinde. A nikdy ani nepomyslela na sebevraždu, hnusila se jí představa, že by měl Rino něco do činění s jejím tělem a byl nucen se o ně postarat. Vždycky měla v úmyslu něco jiného: chtěla se rozplynout; chtěla rozptýlit každou svou buňku; nesmělo po ní zůstat nic. A protože ji znám dobře, nebo si to alespoň myslím, vsadím se, že našla způsob, jak po sobě na tomhle světě nenechat ani vlasek, vůbec nic.

Uběhlo pár dní. Kontrolovala jsem maily, schránku na dopisy, ale bez jakékoli naděje. Já jí psala velice často, ona mi skoro nikdy neodpověděla: byl to už zvyk. Měla radši telefonáty nebo dlouhé noční klábosení, když jsem přijela do Neapole.

Otevřela jsem své zásuvky, plechové krabice, kde schraňuju všechno možné. Moc toho není. Spoustu věcí jsem vyhodila, zejména ty, které se jí týkaly, a ona to ví. Zjistila jsem, že nemám nic jejího, ani fotku, ani pár řádků, ani dárek na památku. Samotnou mě to překvapilo. Je možné, že mi za celá ta léta nenechala nic svého, nebo ještě hůř, že jsem si nic jejího nechtěla schovat? Možné to je.

Ač nerada, zavolala jsem Rinovi, tentokrát já jemu. Nebral to na pevné lince ani na mobilu. Zavolal mi pak večer, dal si na čas. Mluvil hlasem, kterým se pokouší vzbudit lítost.

„Koukal jsem, žes mi volala. Máš nějaký zprávy?“

„Ne. A ty?“

„Vůbec nic.“

Vykládal mi nesmysly. Že chce jít do televize, do pořadu, který se zabývá pohřešovanými osobami, učinit prohlášení, za všechno se mamince omluvit, poprosit ji, aby se vrátila.

Trpělivě jsem ho vyslechla, pak jsem se ho zeptala:

„Díval ses do její skříně?“

„Proč jako?“

Udělat tu nejnormálnější věc ho samozřejmě nenapadlo.

„Jdi se tam podívat.“

Šel a zjistil, že v ní není nic, žádné šaty jeho matky, ani letní, ani zimní, jenom stará ramínka. Poslala jsem ho prohledat byt. Zmizely boty. Zmizelo těch pár knih. Zmizely všechny fotografie. Zmizela domácí videa. Zmizel její počítač i se starými disketami, co se kdysi používaly, všechno, veškerá její zkušenost elektronické čarodějky, která začala zvládat počítače už na konci šedesátých let, v době děrných štítků. Rino byl v šoku. Řekla jsem mu:

„Nemusíš spěchat, ale potom mi zavolej a řekni mi, jestli jsi našel třeba jen špendlík, co jí patří.“

Zavolal mi další den, byl strašně rozrušený.

„Nic tady není.“

„Vůbec nic?“

„Ne. Vystříhala se ze všech fotek, na kterých jsme byli spolu, i z těch, když jsem byl malej.“

„Díval ses pořádně?“

„Úplně všude.“

„I ve sklepe?“

„Řekl jsem ti všude. Zmizela dokonce i krabice s doklady: rodný listy, telefonní smlouvy, útržky složenek a tak. Co to má znamenat? Někdo to všechno ukradl? Co hledaj? Co od mámy a ode mě chtěj?“

Uklidnila jsem ho, řekla jsem mu, ať se nevzrušuje. Hlavně pokud jde o něj, je nepravděpodobné, že by po něm někdo něco chtěl.

„Můžu nějaký čas bydlet u tebe?“

„Ne.“

„Prosím, nemůžu spát.“

„Porad si sám, Rino, já nevím, jak ti pomoci.“

Zavěsila jsem, a když zavolal znovu, nezvedla jsem to. Sedla jsem si k psacímu stolu.

Lila to jako vždycky přehání, pomyslela jsem si.

Nepřiměřeně rozšiřovala pojetí zanechané stopy. Nechtěla zmizet jen ona sama, teď, v šestašedesáti letech, ale chtěla vymazat i celý život, který měla za sebou.

Cítila jsem strašný vztek.

Uvidíme, kdo bude mít tentokrát navrch, řekla jsem si. Zapnula jsem počítač a začala jsem sepisovat každý detail našeho příběhu, všechno, co mi utkvělo v mysli.

DĚTSTVÍ

Příběh dona Achilla